

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยตำรวจ¹

หนึ่งฤทัย ปัญญาไว²

ข้าราชการตำรวจเป็นข้าราชการในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตนเองนั้นคือ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เพื่อกำกับ ควบคุมดูแลข้าราชการตำรวจให้มีระเบียบวินัยและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคร่งครัด บทบัญญัติลักษณะ 6 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวินัยของข้าราชการตำรวจ มีการกำหนดข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตำรวจตามมาตรา 111 วรรค 18 ประการ ได้แก่ การไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม การฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาโดยเจตนา การทะเลาะหรือทอดทิ้งหน้าที่ การเปิดเผยความลับของทางราชการโดยเจตนา การไม่สุภาพและไม่รักษาความสามัคคี การไม่ให้บริการหรือช่วยเหลือประชาชนอย่างสุภาพ การรายงานเท็จ การประพฤติในทางไม่สมควรหรือเป็นการประพฤติชั่ว การกระทำที่เป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติและความน่าเชื่อถือของตำแหน่ง การกระทำในลักษณะขัดขวางระเบียบวินัย การแสวงหาประโยชน์ในทางที่ไม่เหมาะสม หรือการละเมิดกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการละเมิดวินัยในระดับไม่ร้ายแรง แต่หากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ราชการ ก็อาจเป็นความผิดวินัยร้ายแรงได้ ทั้งนี้ ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจ ระมัดระวัง และรักษาระเบียบวินัยเพื่อความสงบเรียบร้อยและน่าเชื่อถือของราชการและประชาชน ในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีข้าราชการตำรวจข้าราชการตำรวจ 173,427 นาย³ การบริหารงานบุคคลถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากข้าราชการตำรวจ ต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายและทำงานใกล้ชิดกับประชาชน การควบคุมข้าราชการตำรวจนอกจากควบคุมโดยกฎหมายแล้ว ข้าราชการตำรวจต้องถูกควบคุมให้มีระเบียบวินัยด้วย

การดำเนินการทางวินัย จึงถือว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งของการบริหารงานบุคคลในการควบคุมความประพฤติให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษทางวินัยเป็นมาตรการในเชิงปราบปรามมาตรการหนึ่ง และเป็นมาตรการที่ทำให้สถาบันข้าราชการตำรวจดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยตำรวจ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และรองศาสตราจารย์กำธร กำประเสริฐ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุทัยธานี

³กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, ประเภทข้าราชการ เมษายน 2568 [Online], Available URL: <https://www.gpf.or.th/thai2019/About/main.php? page=chart&menu=statistic&lang=th, 2568> (พฤษภาคม, 28).

แต่ละภารกิจ จึงจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบภายใน โดยกำหนดเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีแบบแผนอย่างเดียวกัน ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วินัยตำรวจ ที่ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และจรรยาบรรณของตำรวจตามที่กำหนดใน กฎ ก.ตร. และต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติโดยเคร่งครัด หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้าราชการตำรวจผู้นั้นต้องถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 115 ที่ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 7 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขัง ตัดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก⁴ และการลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงนั้น เป็นไปตามมาตรา 124 แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษได้เพียงใดนั้น ให้เป็นไปตามตารางกำหนดอำนาจและอัตราการลงโทษข้าราชการตำรวจที่ ก.ตร. กำหนด หากมีเหตุอันควรปรานีลดหย่อนผ่อนโทษจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ และถ้าเห็นว่าผู้กระทำความผิดวินัยควรได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของตนที่มีอำนาจพิจารณา

การลงโทษทางวินัยข้าราชการตำรวจจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัย ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ซึ่งดำเนินการสอบสวนไปตามขั้นตอนของกฎหมาย เมื่อคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นจะเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาที่มีคำสั่ง ตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าข้าราชการผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดวินัยก็จะมีความเห็นยุติเรื่อง แต่หากเห็นว่าข้าราชการตำรวจผู้นั้นกระทำความผิดวินัยก็จะเสนอความเห็นว่าการลงโทษสถานใด ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งอาจลงโทษไปตามความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน หรือลงโทษทางวินัยสถานเบา หรือหนักกว่าความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยก็ได้ ซึ่งเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา การลงโทษทางวินัย ข้าราชการตำรวจและกระบวนการสอบสวนจากคณะกรรมการ มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของข้าราชการตำรวจไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว⁵ โดยมีมาตรฐานการลงโทษวินัยในความผิดไม่ร้ายแรงของตำรวจครอบคลุมหลายด้าน⁶ เช่น การละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา 1-15 วัน โดยมีโทษกักขังตั้งแต่ 3 ถึง 30 วันในกรณีที่ละทิ้งหน้าที่หรือเวรยาม การช่วยเหลือหรือปกปิดความผิดวินัย ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ คมสอบผิดพลาด การเสพสุรา การพนัน การครอบครองอาวุธปืน การขับรถโดยไม่มีใบอนุญาตหรือโดยประมาท การทำลายทรัพย์สินของทางราชการ การหลบหนีหรือทำให้ผู้ต้องหาหลบหนี การผิดวินัยด้านงานสอบสวน เช่น สอบสวนล่าช้า หรือปล่อยให้อำนาจการสอบสวนสูญหาย การผิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัว การฝ่าฝืนระเบียบอาคารบ้านพัก การเดินทางออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต และการประพฤติดวินัยอื่น ๆ เช่น การดูแลผู้ต้องขัง การกักขังเงินโดยผิดสัญญา และการสร้างความเดือดร้อนรำคาญ ทั้งนี้โทษที่กำหนดมีตั้งแต่

⁴พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565.

⁵นวลละออง จรูญชาติ และศิริมา บุญมาเลิศ, “เศรษฐกิจฟ้องสบกบนโยบายเศรษฐกิจญี่ปุ่น,” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ 11, 2 (ธันวาคม 2566): 39.

⁶หนังสือ ตร.ที่ 0006.3/2066 ลง 20 พฤษภาคม 2565.

ภาคทัณฑ์ หรือกักขัง หรือ กักขัง 3-30 วัน ขึ้นอยู่กับความผิดและระดับความร้ายแรงของแต่ละกรณี ทั้งนี้ ตามระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจมีวินัยและป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย พ.ศ. 2549 กำหนดให้ในการดำเนินการทางวินัยต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ความประพฤติและการปฏิบัติที่ผ่านมาของผู้กระทำผิด มูลเหตุจูงใจ สภาพแวดล้อม ความรู้สำนึกในการกระทำ และการแก้ไขเยียวยาผลร้าย หรือผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำประกอบกัน และมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหามากกว่าการลงโทษ

ผู้ศึกษาจึงพบว่า มาตรการและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางวินัยของตำรวจในประเทศไทย โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 และกฎ ก.ตร. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษ อัตรโทษ และการลงโทษภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง หรือการตัดเงินเดือน พ.ศ. 2547 นั้นยังขาดความชัดเจนและครอบคลุมในหลายประเด็น ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ข้าราชการตำรวจ เนื่องจากข้อกำหนดและแนวปฏิบัติยังไม่สามารถรองรับสถานการณ์หรือความผิดที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดความสับสนและปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งสร้างความไม่แน่นอนในกระบวนการลงโทษ ส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมและความน่าเชื่อถือของระบบการลงโทษทางวินัยในสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยรวม โดยมีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก เกี่ยวกับเรื่องฐานความผิดของการดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีสงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำผิดวินัย กระบวนการพิจารณาจะเริ่มขึ้นโดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจ ดำเนินการสั่งให้สืบสวนข้อเท็จจริง หากผลการสืบสวนไม่มีมูลก็ให้ยุติเรื่อง หรือหากผู้บังคับบัญชาเห็นว่า มีมูลเป็นความผิดวินัยตามมาตรา 111 ก็มีคำสั่งให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไปตามลักษณะของความผิด และการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาสามารถพิจารณาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงฐานความผิดที่กระทำได้ทั้งสิ้น ดังนั้นการดำเนินการทางวินัยในทุกขั้นตอนผู้ที่มีอำนาจพิจารณา สามารถเปลี่ยนแปลงฐานความผิดและดุลพินิจในการสั่งลงโทษได้ทั้งสิ้น ซึ่งการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 นั้น เป็นการดำเนินการภายในและผู้ดำเนินการพิจารณาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการตำรวจเช่นกัน จึงควรต้องเข้าใจแนวคิด แบบแผน ขนบธรรมเนียมและวิธีปฏิบัติของตำรวจเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถพิจารณาข้อเท็จจริงในการกระทำผิดได้ละเอียดรอบคอบ ถูกต้อง เป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา และตรงตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทางวินัย เพราะพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มีการกำหนดว่า การพิจารณาดำเนินการทางวินัย หากการลงโทษไม่ถูกต้องตามระดับการลงทัณฑ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะไม่สามารถเพิ่มโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้⁷ ดังนั้นการสอบสวนทางวินัยต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่เป็นการปกปิดหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง และในกรณีที่ปรากฏชัดแจ้งว่าผู้กระทำผิดเป็นความผิดที่ชัดเจนและไม่ร้ายแรง ก็สามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องสืบสวน ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงหลักสิทธิความเป็นธรรมของผู้ถูกกล่าวหา โดยให้โอกาส

⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 144 วรรคท้าย.

ได้ทราบข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่า การกระทำใดเป็นความผิดวินัยในกรณีใด เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยเป็นไปอย่างเป็นธรรมและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหากรณีผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษโดยไม่ชอบธรรม

ประการที่สอง เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการสั่งพิจารณาลงโทษทางวินัยตำรวจ อย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 124 ได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงโทษข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด และสามารถใช้อดุลพินิจในการพิจารณาลงโทษต่ำกว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ หากเห็นว่ามิเหตุสมควร และสามารถลดหย่อนโทษได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการกระทำผิดซ้ำในเรื่องเดิมที่มีการลดโทษหรือลดโทษไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถใช้อดุลพินิจพิจารณาลดโทษหรือลดโทษได้อีก โดยผู้บังคับบัญชาต้องรายงานคำสั่งลงโทษมายังคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) เพื่อพิจารณาว่า คำสั่งดังกล่าวไม่ถูกต้องตามระดับการลงโทษของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือไม่ ทำให้ในทางปฏิบัติพบว่า ผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งพิจารณาลงโทษทางวินัยกลับอยู่ในบังคับให้ต้องออกคำสั่งไปโดยปฏิบัติตามมติคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชากำหนด โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน ซึ่งมักพบว่าในการลงโทษมีความไม่สอดคล้องกับระดับความผิดวินัย เนื่องจากผู้มีอำนาจในการลงโทษจำเป็นต้องปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ซึ่งอาจต้องดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง เพียงเพราะความผิดวินัยที่เกิดขึ้นจากการทำสำนวนสอบสวนล่าช้า อีกทั้งไม่สามารถนำพหุติการณ์ หรือความเสียหายอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณา และผู้มีอำนาจไม่สามารถใช้อดุลพินิจในการเปลี่ยนแปลงโทษได้ ทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาลงโทษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการตำรวจ ดังนั้นการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการสั่งพิจารณาลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ควรต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้อดุลพินิจหรือการดำเนินการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาที่ออกคำสั่ง โดยก่อนที่จะหน่วยงานต้นสังกัดผู้ออกคำสั่งลงโทษจะมีการออกคำสั่ง ควรเสนอความเห็นมายังคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ก่อน เพื่อให้คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ได้พิจารณาความเห็นของหน่วยงานต้นสังกัดผู้ออกคำสั่งลงโทษ ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้น โทษที่ได้รับมีเพียงใด และหรือถูกต้องตามระดับการลงโทษของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชอบด้วยกฎหมาย และมีความเป็นธรรมต่อข้าราชการตำรวจผู้ถูกดำเนินการทางวินัย

ปัญหาประการที่สาม เกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณารายงานการสั่งลงโทษทางวินัยตำรวจอย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 126 กำหนดให้ ผู้บังคับบัญชาที่ได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการลงโทษตามควรแก่กรณี และตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยว่า ถูกต้อง ชอบด้วยกฎหมาย และมีความเป็นธรรมหรือไม่ โดยการรายงานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการตรวจสอบกันเองในหน่วยงานตำรวจ คณะกรรมการข้าราชการ

ตำรวจ (ก.ตร.) สามารถมีความเห็นและมีมติใหม่ได้หากเห็นว่า ไม่ถูกต้องหรือชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินการพิจารณาและการสั่งลงโทษทางวินัยตำรวจอย่างไม่ร้ายแรงนั้นใช้เวลานานเกินสมควร ไม่มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของข้าราชการตำรวจผู้ถูกกล่าวหาขึ้น คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) จะต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน และให้ผู้อุทธรณ์ฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้อีกภายใน 90 วัน จึงทำให้ระยะเวลาการรายงานการดำเนินการทางวินัยตำรวจอย่างไม่ร้ายแรง ยังมีความขัดแย้งและเหลื่อมล้ำกันอยู่กับระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ถูกลงโทษ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประโยชน์ และลดภาระงานให้กับข้าราชการตำรวจนายอื่นที่ต้องมาปฏิบัติหน้าที่แทนระหว่างพิจารณาการลงโทษและการวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) อันเนื่องมาจากการไม่มีระยะเวลาที่ชัดเจนในรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงควรระบุระยะเวลาในการรายงานการดำเนินการทางวินัยตำรวจอย่างไม่ร้ายแรงต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจและมีการบริหารจัดการภายในที่ดีของหน่วยงานตำรวจ ไม่ถูกจำกัดเรื่องระยะเวลาตามบทบัญญัติของกฎหมาย เนื่องจากคำสั่งลงโทษมีการรายงานการดำเนินการทางวินัยแล้ว นั่นคือ มีการเสนอความเห็นการออกคำสั่งลงโทษมายังคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) เพื่อให้เกิดความชอบด้วยกฎหมายและความเป็นธรรมต่อข้าราชการตำรวจผู้ถูกดำเนินการทางวินัยแล้ว ซึ่งช่วยลดจำนวนการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลปกครองได้อีกทางหนึ่ง

ปัญหาประการที่สี่ เกี่ยวกับการขาดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนในการเยียวยาความเสียหายให้กับข้าราชการตำรวจในกรณีที่มีคำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 129 กรณีให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ เนื่องจากมีการกล่าวหาว่าขณะรับราชการได้กระทำความผิดวินัยร้ายแรง หรือละเว้นการกระทำความผิดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต่อมามีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ก็เพียงให้งดโทษ ซึ่งเป็นการออกคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิของข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงต้องเข้ามารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับข้าราชการผู้นั้น โดยจะเห็นว่าบทบัญญัตินี้ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจ หรือ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) มีหน้าที่ในการสั่งการตามสมควรเพื่อเยียวยาและแก้ไข หรือดำเนินการตามควรแก่กรณีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยนั้น แต่มิได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิไว้ในกฎหมาย ดังนั้น การดำเนินการทางวินัยดังกล่าว ยังขาดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนในการเยียวยาความเสียหายให้กับข้าราชการตำรวจในกรณีที่มีคำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่จุดประสงค์ของการลงโทษทางวินัยนั้น ก็เพื่อจะทำให้ข้าราชการตำรวจเกิดความระมัดระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้น และระลึกอยู่เสมอว่าถ้าตนกระทำความผิดแล้วจะได้รับโทษตอบแทนสถานใด มีผลต่ออาชีพข้าราชการของตนอย่างไร มีผลต่อความก้าวหน้า เกียรติภูมิและสถานภาพของตนในสังคมอย่างไร แต่กฎหมายบัญญัติเพียงรายละเอียดเกี่ยวกับการเยียวยาเฉพาะแต่การให้กลับเข้ารับราชการเท่านั้น ส่วนสิทธิประโยชน์อื่น ๆ และหลักประกันใน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของข้าราชการตำรวจไม่มีกำหนดไว้ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย รวมทั้งค่าเสียหายอย่างใด ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมเท่าที่จะสามารถทำได้ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษา โดยทำการศึกษาคำว่าอิสระเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยตำรวจที่เป็นปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากการที่ได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยของตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ผู้ศึกษาพบว่าไม่มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหาประการแรก เรื่องฐานความผิดของการดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เห็นควรให้มีการแก้ไข

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 117 จากเดิมบัญญัติว่า “เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พิจารณาพฤติการณ์และหลักฐานในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ในกรณีจำเป็นหรือเห็นสมควรจะให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนก็ได้ ในการสืบสวนข้อเท็จจริงจะมอบหมายให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนช่วยกันดำเนินการสืบสวนก็ได้

ในการดำเนินการสืบสวนตามวรรคหนึ่ง ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงข้อเท็จจริง โดยจะกำหนดเวลาให้ชี้แจงก็ได้ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้สั่งยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 118 หรือมาตรา 119 แล้วแต่กรณี ทั้งนี้”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยให้เพิ่มบทบัญญัติในมาตรา 117 วรรคท้าย ดังนี้

“เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พิจารณาพฤติการณ์และหลักฐานในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ในกรณีจำเป็นหรือเห็นสมควรจะให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนก็ได้ ในการสืบสวนข้อเท็จจริงจะมอบหมายให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนช่วยกันดำเนินการสืบสวนก็ได้

ในการดำเนินการสืบสวนตามวรรคหนึ่ง ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงข้อเท็จจริง โดยจะกำหนดเวลาให้ชี้แจงก็ได้ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้สั่งยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 118 หรือมาตรา 119 แล้วแต่กรณี ทั้งนี้

ในกรณีที่ผลการสืบสวนปรากฏว่า การกระทำความผิดวินัยไม่ตรงตามที่กำหนดใน มาตรา 111 ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสั่งตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือดำเนินการสืบสวนใหม่”

ปัญหาประการที่สอง การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการสั่งพิจารณาลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เห็นควรให้มีการแก้ไข

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 124 จากเดิมบัญญัติว่า

“ข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทณฑกรรม กักยาม กักขัง หรือตัดเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษทณฑกรรม

ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้กระทำผิดวินัยควรได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษ ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของตนที่มีอำนาจเพื่อให้พิจารณาดำเนินการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะลดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การลงโทษตามมาตรานี้ ผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร.”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยให้ปรับผู้มีอำนาจสั่งการในมาตรา 124 วรรค 1 วรรค 2 และวรรค 5 รวมถึงเพิ่มบทบัญญัติ วรรค 3 ดังนี้

“ข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทณฑกรรม กักยาม กักขัง หรือตัดเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษทณฑกรรม

ถ้าผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเห็นว่าผู้กระทำผิดวินัยควรได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษ ให้รายงานต่อ ก.ตร. เพื่อให้พิจารณาดำเนินการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจตำแหน่งแตกต่างกัน กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ เป็นผู้สั่งลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะลดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การลงโทษตามมาตรานี้ ผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

ปัญหาประการที่สาม ระยะเวลาในการรายงานการดำเนินการทางวินัยตำรวจอย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 126 จากเดิมบัญญัติว่า

“เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการลงโทษ เป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น ลดโทษลงเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือน หรือยกโทษให้ถูกต้องหรือเหมาะสมตามควรแก่กรณี ตลอดจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเดิมให้ถูกต้องเหมาะสมได้ด้วย และในกรณีที่เห็นว่าควรดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและยุติธรรม ก็ให้มีอำนาจดำเนินการหรือสั่งดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี โดยการสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้น ต้องไม่เกินอำนาจของตนตามมาตรา 124 และการเพิ่มอัตราโทษเมื่อรวมกับอัตราโทษเดิมต้องไม่เกินอำนาจนั้นด้วย ถ้าเกินอำนาจของตน ก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นตามลำดับเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ถ้าเห็นว่าการจะสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษนั้นกรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้รายงานต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อให้พิจารณาดำเนินการ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามมาตรา 125 สั่งยุติเรื่อง หรือสั่งงดโทษข้าราชการตำรวจผู้ใดไปแล้ว แต่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเมื่อได้รับรายงานที่ผู้บังคับบัญชาตามวรรคสองเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 119 แต่ถ้าเป็นกรณีที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 119 ไว้แล้ว ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา 125

เมื่อมีกรณีเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้สั่งมีคำสั่งใหม่ และในคำสั่งดังกล่าวให้สั่งยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิมด้วย พร้อมทั้งระบุวิธีการดำเนินการให้ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมรับโทษที่เพิ่มขึ้นหรือกลับคืนสู่ฐานะเดิม แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ตร.”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยให้เพิ่มบทบัญญัติในมาตรา 124 วรรคท้าย ดังนี้

“เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการลงโทษ เป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น ลดโทษลงเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือน หรือยกโทษให้ถูกต้องหรือเหมาะสมตามควรแก่กรณี ตลอดจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเดิมให้ถูกต้องเหมาะสมได้ด้วย และในกรณีที่เห็นว่าควรดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและยุติธรรม ก็ให้มีอำนาจดำเนินการหรือสั่งดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี โดยการสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้น ต้องไม่เกินอำนาจของตนตามมาตรา 124 และการเพิ่มอัตราโทษเมื่อรวมกับอัตราโทษเดิมต้องไม่เกินอำนาจนั้นด้วย ถ้าเกินอำนาจของตน ก็ให้

รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นตามลำดับเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ถ้าเห็นว่าการจะส่งลงโทษหรือเพิ่มโทษนั้นกรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้รายงานต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อให้พิจารณาดำเนินการ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาส่งลงโทษตามมาตรา 125 สั่งยุติเรื่อง หรือสั่งงดโทษข้าราชการตำรวจผู้ใดไปแล้ว แต่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเมื่อได้รับรายงานที่ผู้บังคับบัญชาตามวรรคสองเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 119 แต่ถ้าเป็นกรณีที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 119 ไว้แล้ว ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา 125

เมื่อมีกรณีเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้สั่งมีคำสั่งใหม่ และในคำสั่งดังกล่าวให้สั่งยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิมด้วย พร้อมทั้งระบุวิธีการดำเนินการให้ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมรับโทษที่เพิ่มขึ้นหรือกลับคืนสู่ฐานะเดิม แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

การรายงานตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน”

ปัญหาประการที่สี่ การขาดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนในการเยียวยาความเสียหายให้กับข้าราชการตำรวจในกรณีที่มิได้สั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เห็นควรให้มีการแก้ไข

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 129 จากเดิมบัญญัติว่า

“ข้าราชการตำรวจผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะเหตุตาย มีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่า ขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาดคดีอาญาก่อนออกจากราชการว่า ในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญามิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสอบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการแต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกล่าวหาหรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาดคดีอาญา หลังจากที่ข้าราชการตำรวจผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสอบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ สำหรับกรณีที่เป็นการผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา 120 วรรคสาม จะต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือ ก.พ.ค.ตร. มีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดหรือมีคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ก็ให้คงโทษ”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยให้เพิ่มข้อความในมาตรา 119 วรรคท้าย ดังนี้

“ข้าราชการตำรวจผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะเหตุตาย มีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่า ขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาก่อนออกจากราชการว่า ในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญามิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสอบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการแต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกล่าวหาหรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังจากที่ยังข้าราชการตำรวจผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสอบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ สำหรับกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา 120 วรรคสาม จะต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือ ก.พ.ค.ตร. มีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดหรือมีคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ก็ให้คงโทษ และให้เยียวยาชดเชยตามความเป็นธรรมแก่กรณี ทั้งนี้ ในการดำเนินการเยียวยา การกำหนดตำแหน่ง ชันยศ อัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและเงินเพิ่มอื่นและการนับเวลาราชการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ตร.”

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ปัญญา เอ่งฉ้วน. การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ. กรุงเทพมหานคร: กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2568.

สมาคมตำรวจแห่งประเทศไทย. แนวทางการพัฒนาวินัยและจรรยาบรรณตำรวจ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมตำรวจแห่งประเทศไทย, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. คู่มือการดำเนินการทางวินัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553.

บทความในวารสาร

นวลละออง จรูญชาติ และศิริมา บุญมาเลิศ. “เศรษฐกิจฟ้องสู้กับนโยบายเศรษฐกิจญี่ปุ่น.” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ 11, 2 (ธันวาคม 2566): 33-48.

วิทยานิพนธ์

ชนเดช ดันดีอาภา. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุพรรณบุรี.” สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

เอกสารอื่น ๆ

เดอะเบสแม็กกาซีนอินไทยแลนด์. ปรับมาตรฐานลงดาบพนักงานสอบสวน [Online], Available URL: <https://www.cops-magazine.com/topic/66204/>, 2568 (พฤษภาคม, 23).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. แนวทางการพิจารณาและมาตรฐานการลงโทษไม่ร้ายแรงของตำรวจ [Online]. Available URL: <https://discipline.police.go.th/paper/06/257.pdf>, 2568 (พฤษภาคม, 23).